

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

1. Plejaadid olid Atlase tütred ja neid oli kokku seitse: Alkyone, Elektra, Kelaino, Maia, Merope, Sterope ja Taygete. Orion ajas neid taga, kuid neid põgenesid ja jäid vägilasele kättesaamatuks. Orion aga ei jätnud tagaajamist, kuni Zeus halastas Plejaadidele ja paigutas nad taevasse tähtedeks. Kui pärast ka Orion tähtkujuna taevasse pandi, jätkas ta taevavõlvi Plejaadide jälitamist. Taevas on selgesti näha ainult kuus tähte. Seitsmes paistab vaid neile, kellel on väga terav nägemine. Millega Merope taevaseid pahandas, et tema täht nii halvasti näha on?

2. Nimetage ainus ristsõjas käinud Euroopa kuninganna! Ta elas 82-aastaseks (1122–1204), mis oli selle aja kohta täielik ime. Ta abiellus Louis VII-ga, oli 1137–1252 Prantsusmaa kuninganna ja sünnitas talle kaks tütart. Kuningapaar käis 1147–1149 Teises ristsõjas, mis lõppes kristlaste lüüasaamisega. Abielupaaril polnud poega ja seetõttu sai kuningas paavstilt loa lahutada, tuues ettekäändeks, et nad on liiga lähedalt veresugulased. Seejärel abiellus küsitav inglise kuninga Henry II-ga, kes oli küsitavale veel lähemalt sugulane, ja oli 1152–1189 Inglismaa kuninganna, sünnitades oma mehele 5 poega ja 3 tütart, sealhulgas Richard Lõvisüdame ja John Maata. 1173–1189 oli ta vangis, 1191–1199 mitteametlik Inglismaa regent. Oli väga rikas ja nähtavasti ka väga ilus.

3. 1211 määras piiskop Albert von Buxhoeveden Eesti piiskopiks abt Theoderichi. Mis koha või asula nimetas Albert piiskopi asukohaks? Vastata tohib nii tänapäevase kui ka Alberti-aegse nimega.

4. Kuulete aariat "Casta Diva" Vincenzo Bellini ooperist, mille peategelane on druiidide preestritar, kes on oma ametivannet rikkudes saanud roomlasest Gallia asekonsuli Pollionega kaks last, aga kelle Pollione noorema armukese (samuti preestritari) pärast maha jätab. Laulab 1987 sündinud Aida Garifullina. Nimetage ooper!

5. George Bernard Shaw mõttetera. Melanhoolikuks muutud siis, kui mõtled elu üle järele. Kelleks muutud aga siis, kui märkad, mida see elu teeb enamikuga inimestest?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

6. Missugune lahing toimus Inglismaal 25. septembril 1066? Selles hukkus Norra kuningas Harald Hardrada.

7. Nimetage briti majandusteadlane (1883–1946), kelle peateos on „Hõive, intressi ja raha üldteooria“.

8. Nimetage kõik kolm USA osariiki, mille piirid kulgevad üksnes mööda meridiaane ja paralleele! Merepiiri pole neist ühelgi.

9. Küsitava ravimi töötas välja Atlantas asuv Emory ülikool aastal 2018 kabjaliste Venetsueelast pärit entsefaliidi vastu ja see sai nime Thori vasara järgi. Märtsis 2020 avastati, et see pärsib koroonaviirust. Juulis 2020 alustas Merck ravimi kohandamist inimestele, oktoobris 2020 mindi üle katsetele haiglates. Ravim töötab hästi kõigi viiruse tüvede vastu. 2021. aasta sügisel ostis Austraalia seda uut koroonaravimit juba 600 tuhat doosi ja Uus-Meremaa 60 tuhat doosi.

10. Kes on see Emmastest pärit idufirmamees?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

11. Missuguse kaubamärgi all müüakse Pfizer-BioNTechi Covid-19 vastast vaktsiini? Selle töötas välja Saksa ettevõtte BioNTech, mille asutajad ja omanikud on Saksamaal elav türklastest abielupaar Uğur Şahin ja Özlem Türeci.

12. Nimetage 1845–1909 elanud õigusteadlane, kes nimetati Nobeli rahupreemia kandidaadiks ja liikusid kuulujutud, et ta olevat selle ka saanud. 1874–1909 avaldas ta esimesed 15 köidet Venemaa välislepingute koondülevaatest. Ta osales Suurbritannia ja Prantsusmaa vahelise vaidluse lahendamisel Newfoundlandi üle ning Jaapani ja Venemaa vahelise Portsmouthi rahulepingu sõlmimisel. Ta võttis kasutusele tsiviliseeritud riigi mõiste, mida XX sajandil tembeldati šovinistlikuks ja rassistlikuks, kuid XXI sajandil jälle au sisse tõsteti. Temanimeline klausel moodustab Haagi konventsiooni filosoofilise aluse.

13. Kes Nürnbergi protsessil surma mõistetutest poodi esimesena?

14. Juba 2002 loodi Creative Commons'i litsentsiperekond, millega autoriõigusliku teose looja saab määrata, mida teised inimesed tema teosega teha tohivad ja mida mitte. Tüüpiline litsents on CC BY-SA-4.0, kus CC tähendab "Creative Commons", 4.0 on versiooni number (versioonide omavaheline erinevus on pigem kosmeetiline), SA tähendab "share alike" ehk tuletatud teosed tuleb avaldada sama litsentsi all. Mida tähendab BY?

15. 29. aprillil 2011 abiellusid prints William ja Kate Middleton. Protesti märgiks 3 inimest kostümeerusid ja jäid rahva hulka noorpaari möödasõitu ootama. Politsei pidas nad kinni ja jättis kuni ürituse lõpuni arestikambrisse. Meeleavaldajad kaebasid politsei kohtusse: nad polnud midagi halba teinud, miks neid vahistati? Asi jõudis Euroopa Inimõiguste Kohtusse, kes 5. märtsil 2019 otsustas, et kui keegi on kostümeerunud selleks, siis tohib teda vahistada veel enne kui ta on kuritegusid sooritanud. Kelleks ei tohi Euroopa Liidus järelikult kostümeeruda?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

16. Missuguse funktsiooni tuletis on 0?

17. Nimetage matemaatik, kelle järgi nimetatakse seda lumehelvest. Juhusliku kokkusattumuse tulemusena kannab sama nime eesti ajakirjanik.

18. Nimetage füüsikaline suurus, mis avaldub võimena takistada voolu muutumist. Mida suurem on küsitav suurus poolis, seda aeglasemalt alalisvool sisselülitamise järel poolis tugevneb.

19. Millisel keemilisel elemendil on kõige rohkem stabiilseid isotoope, koguni 10? Põhjuseks on maagiline arv prootoneid. Järgnevad ksenoon 9 ning kaadmium ja telluur 8 stabiilse isotoobiga.

20. Kuulete Ludwig van Beethoveni 1809. aasta avamängu Johann Wolfgang von Goethe 1787. aasta näidendile. Niihästi avamäng kui näidend kannavad Madalmaade aadlimehe (1522–1568) nime. Kelle nime?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

21. Missugune on lühem sõna lennubahendi kohta? Seda kasutatakse näiteks sõjaväes.

22. Kirjutage tegusõna, mis ÕS-i põhjal tähendab 'ilma ja niiskuse mõjul pehmeks muutuma', aga mida tavaliselt kasutatakse ÕS-i mõistes vales tähenduses! Vales tähenduses esineb see ka mitmes poplaulus, näiteks "Mandoliinid öös".

23. Keskaegse prantsuse keele murded jagatakse põhjamurreteks (langues d'oïl), mille põhjal kujunes välja prantsuse keel, ja lõunamurreteks (langues d'oc), mille põhjal kujunes välja oksitaani keel. Neid eristati ühe sõna põhjal, mille kohta põhjas öeldi oïl ja lõunas oc. Mida see sõna tähendab?

24. Üldiselt on teada, et kui küsitakse tundmatut eestlast, siis tuleb vastata Tamm, kui venelast, siis Ivanov, ja kui inglasi, siis Smith. Aga mis on kõige levinum jaapanlaste perenimi? Poolteist peaministrit, Vormel 1 sõitja, iluuisutaja, olümpiapronksid ujumises (Peking) ja võrkpallis (Barcelona), olümpiakuld võrkpallis (Söul) ning pool tosinat lauljatari, kellest üks tappis end 18-aastasena ja põhjustas oma fännide enesetappude laine.

25. Kõik teame, kellele kuulus Äрма talu, kuid selle nimega talu on tuntud ka eesti kirjandusest. Missugusest teosest? Selles teoses võtab peategelase poeg, kes kannab isaga sama nime, Äрма talu rendile, et elada seal koos oma pruudi Leena Londiga.

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

26. Missugused kaks Eesti linna on teineteisele kõige lähemal? Nende kesklinnade vahemaa on 4 kilomeetrit.

27. Kuidas nimetatakse Šotimaal asuvaid mägesid, mille kõrgus on üle 3000 jala ehk 914 meetri? Selliseid mägesid on 2020. aasta seisuga 282.

28. Sagittarius on ladina keeles Amburi tähtkuju, kuid ka linnuperekond. Selle perekonna ainsat liiki küsimegi. Liiginimi serpentarius märgiv peamist toitu: roomajaid. Enamikus keeltes tuleb linnu nimi araabiakeelsest nimetusest "jahimees-lind". Ta on kõige kõrgem (90–137 cm) ja kõige pikema sabaga (57–85 cm) röövlind maailmas, aga lendab väga hästi. Tema küünised on nürid ja nõrgad ega kõlba tapmiseks, saaklooma surmab ta jalahoopidega. Anatoomiliselt sarnaneb ta Lõuna-Ameerikas elanud ja 1½ miljonit aastat tagasi välja surnud terrorlindudega ning seetõttu on oletatud, et terrorlinnud küttisid samamoodi. Ta on Sudaani ja Lõuna-Aafrika vapil ning üks Aafrika markidel enim kujutatud lindudest.

29. Küsitav puu on USA-s arvatud ohtlike võõrliikide sekka, sest moodustab seal puhaspuistuid ja takistab teiste taimede kasvamist enda all. See on mõnevõrra üllatav, sest Eestis kasvab see puu täiesti rahulikult teiste taimedega koos ja puhaspuistuid ei moodusta üldse. Mis puu?

30. Mis loom on Tallinna Munitsipaalpolitsei (MuPo) maskott Lauri?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

31. 18. veebruaril 1268 toimus üks suurimaid lahinguid Eestis XIII sajandil. Eestit ründasid Novgorodi väed (umbes 20 tuhat meest) teismelise vürsti Dmitri Aleksandrovitši juhtimisel. Nende vastu astus umbes sama suur sõjavägi, mis koosnes taanlastest, piiskoppide sõdalastest, ordurüütlistest ja vabatahtlikest eestlastest, kes olevat väga soovinud venelastega võidelda. Lahingupaik pole täpselt teada, aga missuguse linna lähedal see asus?

32. Pärast seda, kui kindral Niazi teatas oma riigi ühe piirkonna kohta, et see olevat madalate ja valetavate inimeste madal maa (low-lying land of low, lying people), tõstsid selle piirkonna solvunud elanikud mässu ja kuulutasid end sõltumatuks. Missugune riik sai niimoodi alguse? Iseseisev on ta tänapäevani.

33. Küsitav keskmaajooksja (1910 Virumaa – 1983 Tallinn) tuli 3 korda mitteleolümpiaaladel Eesti meistriks (1 kord individuaalselt), sai 9 hõbe- ja pronksmedalit ning püstitas 3 korda mitteleolümpiaaladel Eesti rekordi (1 kord individuaalselt). Kuulus 12 korda Eesti koondisse. Isiklikud rekordid 1.57,2 800 m jooksus ja 4.03,2 1500 m jooksus. Tema tütar on avaldanud luulet. Kes on see sportlane?

34. Küsitav sündis Taivo Ristiga samal aastal ja samal päeval. Suurvõistlustelt sai ta kolm medalit (kahed olümpiamängud ja sise-MM), kõik pronksid lühikeses tõkkejooksus, neist ajalisel viimane isikliku rekordiga 12,53. Välis-MM-il seevastu osales ainult korra karjääri alguses ja langes eeljooksus välja. Oma maa meistriks tuli korra väljas ja kaks korda saalis. Fotot vikipeedias pole, seetõttu ei ütle ka sugu.

35. Näete Ivan Aivazovski meremaali aastast 1897. Kes on pildi ülemises paremas nurgas kujutatud isik?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

36. Küsitav briti astronoom (sündinud 1940) uurib peamiselt tähtedevaheliselt tolmult peegeldunud valgust. Doktorioppesse astus ta 1970 ja doktorikraadi kaitses ta sel teemal 2007. Kuningliku Ühingu president Martin Rees ütles talle telesaates: «Ma ei tea ühtegi teadlast, kes näeks Isaac Newtoni moodi välja nii palju kui sina.» 1998 leiti asteroid esialgse nimega BM30, aga BM on küsitava nimetähed ja asteroidile antigi 2008 tema nimi. 2007-2013 töötas ta Liverpoolis ülikooli kantslerina.

37. Tänavu 7. oktoobril möödus 450 aastat merelahingust Patruse lahes Püha Liiga ja Türgi laevastiku vahel. See oli viimane suur lahing kahe sõudelaevastiku vahel. Lahing sai nime linna järgi, mis ei asu lahingupaigale väga lähedal. Püha Liiga võitis lahingu, kuid kaotas sõja. Nimetage see lahing!

38. Mille leiutas aastal 1700 Bartolomeo Cristofori (1655–1731)? Kui palju ta neid valmistas, on teadmata, aga säilinud on 3, kõik parandamatult rikkis.

39. Mis nime kandis 1967. aasta filmis “Keskpäevane praam” Kuivastu ja Virtsu vahel sõitnud parvlaev, millel puhkes tulekahju?

40. Küsitav arhitekt projekteeris Viljandi tuletõrjedepoo, „Kuldse Kodu“, Rapla KEK-i haldushoone, Eesti Panga vaheehitise Estonia puiesteel, Otepää gümnaasiumi juurdeehitise, Kihnu rahvamaja ning rekonstrueeris Suure Munamäe torni.

41. Mida teeb naine Giuseppe Maria Crespi maalil "Cercatrice di pulci"?

42. Missuguse filmitähe elust räägib film "Kallis emme"? Ta lapsendas kaks last, poja ja tütre, kuid kohtles neid julmalt ning alandas kehaliselt ja vaimselt. Lõpuks tunnistas ta lastele, et lapsendas nad üksnes selleks, et avalikkusele endast paremat muljet jätta ja seega iseenese filmikarjääri edendada. Kui ta suri, siis hoolitses ta oma testamendiga selle eest, et kumbki tema kasulaps mitte midagi ei päriks. Film on tehtud poja autobiograafilise raamatu põhjal, mis filmimaailma vägagi pahandas, nii et näitleja, kes filmis "Kallis emme" peaosas mängis, ei saanud enam iialgi suurt rolli heas filmis.

43. Missugune USA linn?

Aasta	Elanikke	Valgeid		Neegreid		Välismaalasi	
1900	285 704	281 575	98,55%	4 111	1,44%	96 503	33,78%
1910	465 766	459 926	98,75%	5 741	1,23%	157 534	33,82%
1920	993 678	952 065	95,81%	40 838	4,11%	290 884	29,27%
1930	1 568 662	1 446 656	92,22%	120 066	7,65%	405 882	25,87%
1940	1 623 452	1 472 662	90,71%	149 119	9,19%	322 688	19,88%
1950	1 849 568	1 545 847	83,58%	300 506	16,25%	278 260	15,04%
1960	1 670 144	1 182 970	70,83%	482 223	28,87%	201 713	12,08%
1970	1 511 482	838 877	55,50%	660 428	43,69%	119 347	7,90%
1980	1 203 339	413 730	34,38%	758 939	63,07%	68 303	5,68%
1990	1 027 974	222 316	21,63%	777 916	75,67%	34 490	3,36%
2000	951 270	116 599	12,26%	780 512	82,05%	45 541	4,79%
2010	713 777	75 758	10,61%	590 226	82,69%	36,000	5.1%

44. BP, endise nimega British Petroleum, on minevikus kandnud ka nime ... Riiklik Naftakompanii. Missuguse riigi?

Naftat hakati otsima 1901 ja leiti 1908. 14. aprillil 1909 asutati naftatootmisettevõtte. 1951 toimus riigipööre, mille käigus kukutati peaminister, ja kogu naftatööstus natsionaliseeriti. Ettevõtte saigi nimeks ... Riiklik Naftakompanii. 1953 korraldas LKA Dwight Eisenhoweri käsul riigipöörde operatsiooniga "Ajax" ja kuulekas valitsus aeti taas pukki. 1954 võttis ettevõtte endale nimeks British Petroleum Company, 1959 laiendas tegevust väljapoole küsitavat riiki, nimelt Alaskale, ja 1965 sai esimeseks ettevõtteks, mis hakkas Põhjamerere põhjast naftat puurima. 1979 lõpetas kogu tegevuse küsitavas riigis üldse.

45. Kes on see poliitik, kes algul mängib klaverit ja siis laulab "Blueberry Hilli"?

Jüri kilvasarja mäng kolmapäeval, 10. novembril 2021. Autor „Hiiu Blokk“.

46. Küsime kreemikooki vanilli ja munaga, mille peale võib panna mandleid, jäätist ja šokolaadi. Kook leiutati Itaalias ja sai nime päritolulinna järgi, kuid erilise populaarsuse omandas Poolas. Johannes Paulus II jutustas, kuidas ta võistles noorpõlves sõpradega, kes suudab kõige rohkem seda kooki süüa, sõi ära 18 tükki, kuid ikkagi ei võitnud.

47. Küsitav moefirma toodab keskmise hinnaklassigarõivaid, meestele ja lastele „õige“ nime all, naistele kaubamärgiga Bonita. Asutati 1962 Hamburgis nime all Henke & Co, praegust nime kannab alates 1989. Kristiine keskuses on neil firmapood.

48. Missuguse elukutse esindajad jagunevad seitsmeks haruks: imetlejad, asjatundjad, naerjad, ulgujad, kõdistajad, kuumakskütjad ja veelkordhüüdjad? Eestis on see elukutse täiesti legaalne, aga küsimuse koostaja meelest sellega Eestis keegi leiba ei teeni ja kui keegi selle elukutse esindajaid palkaks, saaks ta arvatavasti üldsuse halvakspanu osaliseks.

49. Esimesi arvuteid programmeeriti masinkoodis ja selle tekstist oli peaaegu võimatu aru saada. 1949 valmis esimene pisut kõrgema taseme keel. See on arusaadav ainult masinkoodiga võrreldes, mitte veel päriselt. Igal protsessoritüübil on oma masinkood ja sellele vastavalt ka oma küsitav keel. Kuidas seda keelerühma nimetatakse? Vastav termin tuli käibele 1951.

50. Huvastijätuks. Kes on helilooja?

Vastused

1. Abiellus surelikuga. Edith Hamiltoni “Antiikmütoloogia”. TR.
 2. Akvitaania Eleanor. AK.
 3. Lihula, esialgu Leal(a). AK.
 4. „Norma“. AK.
 5. küünikuks. TK.
 6. Stamford Bridge. AK.
 7. John Maynard Keynes. AK.
 8. Colorado, Utah ja Wyoming. AK.
 9. molnupiravir. AK.
 10. Kaarel Kotkas. AK.
 11. Comirnaty. AK.
 12. Martens. AK, sõnastus TR.
 13. Joachim von Ribbentrop. TK.
 14. Originaalautori nimetamine on kohustuslik. TR.
 15. sombideks. W, Eiseman-Renyard and others v. the United. TR.
 16. konstantne funktsioon, sageli tähistatakse C-tähega. TR.
 17. Helge Koch. TR.
 18. induktiivsus. TR.
 19. tina, maagiline arv on 50. TR.
 20. Egmont. AK.
 21. õhuk. TR.
 22. kostuma. ÕS. TR.
 23. jah. TR.
 24. Sato. TR.
 25. August Kitzbergi “Kauka jumal”, peategelane on Mogri Märt. TR.
 26. Kiviõli ja Püssi. TR.
 27. Munro. AK, sõnastus TR. Sai nime briti mägironija Hugh Munro (1859–1919) järgi, kes koostas munrode loendi.
 28. sekretär. TR.
 29. harilik vahe. TR.
 30. lumeleopard nimega Lauri. TK.
 31. Rakvere. AK.
 32. Bangladesh. TR.
 33. Felix Tungal, Leelo Tungla isa. TK.
 34. Melissa Morrison. TR.
 35. Napoleon I. TK.
<http://gallery.crimea.ua/ru/preview2.php?p=101&n=101258>
 36. Brian May, peamiselt tuntud “Queen” kitarristina. TR.
 37. Lepanto. AK, sõnastus TR.
 38. klaver. AK, sõnastus TR.
 39. “Suurupi”. TK.
 40. Toomas Rein. AK, sõnastus TR.
 41. Otsib kirpe. TK.
 42. Joan Crawford. TR.
 43. Detroit. TR.
 44. Iraan. TR.
 45. Vladimir Putin. AK.
 46. napoleonikook. Sai nime Napoli, mitte Napoleoni järgi. TR..
 47. Tom Tailor. AK, sõnastus TR.
 48. klaköörid. TR.
 49. assembler. TR.
 50. Mozart. AK.
- Küsimused Aadu Kaar, Tiit Kuningas, Taivo Rist.